

IV. RECENZJE I NOTY RECENZYJNE

I. Nekrošius, V. Nekrošius, S. Vėlyvis, *Romėnų teisė*, Vilnius 1999, ss. 263, (Wydawnictwo Justitia).

Ukazał się pierwszy litewski podręcznik prawa rzymskiego! W 1999 roku ukazało się drugie już jego wydanie (pierwsze w 1997). Autorzy są specjalistami w różnych dziedzinach prawa pozytywnego: Ipolitas Nekrošius jest profesorem prawa pracy w Uniwersytecie Wileńskim, Vytautas Nekrošius i Stasys Vėlyvis są procesualistami. Wszyscy oni jednak w różnych okresach życia – przynajmniej w zakresie dydaktyki – zajmowali się prawem rzymskim. Obecnie tylko Vytautas Nekrošius prowadzi – obok postępowania cywilnego – wykład prawa rzymskiego.

Podręcznik jest zwięzły, obejmuje jednak pełny wykład przedmiotu w układzie: systematyka i periodyzacja, źródła i recepcja, procedura prywatna, *status*, prawo rzeczowe, władza ojcowska, małżeństwo i prawo opieki, spadki, zobowiązania. W tekście dużo miejsca zajmuje problematyka proceduralna. Tłumaczy się to nie tylko, jak możnaby sadzić, procesowym w istocie charakterem prawa rzymskiego, ale i tym, że w Uniwersytecie Wileńskim tradycyjnie prawa rzymskiego uczą głównie procesualiści. Na podkreślenie zasługuje przejrzystość wykładu popartego dodatkowo schematami graficznymi mającymi na celu ułatwienie studentowi zrozumienia i przyswojenia wykładanej materii. W tekście pojawiają się też bardzo cenne odniesienia do litewskiego kodeksu cywilnego. Autorzy odwołują się do licznych wzorów: w notach pojawiają się tytuły klasycznych podręczników rosyjskich, jak również niemieckojęzycznych, wreszcie – bardzo często – polskie podręczniki autorstwa W. Rozwadowskiego oraz W. Wołodkiewicza i M. Zablockiej.

Jest to, jak wspomniałam, pierwszy litewski podręcznik prawa rzymskiego. Przed jego ukazaniem się studenci mogli korzystać z wydanego jeszcze przed II wojną światową przekładu podręcznika P.F. Girarda (*Romėnų teisė*, Kaunas 1931). Dostępne było także tłumaczenie *Rechtquellen* T. Kippa (*Romėnų teisės šaltiniai*, Kaunas 1926). Mimo dużej potencjalnie przydatności dzieła Girarda, było ono, ze względu na czysto filologiczny charakter przekładu, często bardzo trudne w odbiorze, a czasem wręcz niezrozumiałe.

Prawo rzymskie jest obecnie wykładane w dwóch spośród litewskich publicznych szkół wyższych: w Uniwersytecie Wileńskim i Szkole Prawa w Wilnie (tu także prawo kanoniczne). W każdej z tych uczelni wykład prowadzony jest przez dwa semestry na pierwszym roku studiów w wymiarze 64 godzin. Wykład jest obowiązkowy i kończy się egzaminem. Program studiów nie obejmuje ćwiczeń ani innych form zajęć poza wykładem, głównie ze względu na brak kadry. Wypada wyrazić nadzieję, że ten stan rzeczy ulegnie szybkiej zmianie.

Ukazanie się podręcznika dobrze rokuje romanistyce litewskiej. Teraz może być tylko lepiej.